

Погляди китайських науковців з забезпечення якості загальної середньої освіти у провідних країнах Європи

За останні тридцять років запорукою економічного успіху КНР став розвиток системи освітніх послуг та впровадження інновацій в освіту країни. Починаючи з 80-х рр. ХХ ст. здійснювалася модернізація освіти, основними пріоритетами були поширення базової освіти та ліквідація неграмотності населення. Проте сучасне реформування освіти в Китаї обумовлено світовими тенденціями розросту освітньої сфери, а перед китайськими освітянами постають наступні цілі: вийти на новий рівень якості освіти і забезпечити її конкурентоспроможність на світовому ринку, реформуючи її на засадах демократизації, відкритості, безперервності, рівного доступу, мобільності, зберігаючи при цьому автентичність національної освіти.

Сьогодні прагнення до якісної освіти стало основою у розбудові національної системи освіти Китаю, адже якісна конкурентоспроможна освіта – це запорука соціал-економічного, духовного і культурного розвитку держави, зміцнення її міжнародного авторитету. А впровадження у життя амбіційних планів Китаю щодо перетворення на могутню політичну та економічну світову державу стає неможливим без функціонування в країні системи якісної та загальнодоступної освіти. Цієї мети можна досягти лише за умови формування та планомірного проведення державної політики, що ставить розвиток освіти до лав першочергових реформ у соціальній сфері. Тому в останні роки освіта Китаю перебуває у вимірі трансформацій і пошуків нових шляхів оновлення. Для їхнього обґрунтування важливим є вивчення й осмислення зарубіжного досвіду.

Сучасний реформаторський рух у європейському освітньому вимірі привертає увагу багатьох дослідників. Звичайно, певну зацікавленість щодо нього виявляють і китайські науковці, серед них – Ян Тао, Сінь Тао, Ян Гошунь, Хуан Чжичен, Цзі Чженьці, Чжао Міньюй, Чжан Пей, Лю Ланьлін та ін. Їх нинішні наукові розвідки характеризується сплеском оціночних та моніторингових досліджень систем оцінки якості освіти європейських країн.

Досвід зарубіжних країн свідчить про те, що такі системи дозволяють оперативно впливати на реальну освітню ситуацію й приймати ефективні рішення, які сприяють підвищенню якості освіти.

Китайськими педагогами-компаративістами вивчені системи оцінки якості освіти в багатьох країнах Америки, Європи та Азії, зроблено порівняльний аналіз оціночних систем. Проте, в даній статті, ми розглядали найбільш виражені, на думку китайців, у світовій освітній практиці приклади державної організації систем контролю та оцінки якості освіти, які існують довгий час і значно впливають на встановлення тенденцій у світовій освітній практиці, а це такі країни як Велика Британія, Франція, Німеччина.

Кожна з цих країн характеризується різним підходом до організації органів управління системою оцінки та контролю якості освіти. У Великій Британії державне управління контрольними функціями у освіті виконується Королівською інспекцією і є строго централізованим. Це дозволяє здійснювати порівняльні оціночні заходи і, в залежності від рівня робіт та встановленого рейтингу, регулювати державне фінансування освітніх процесів.

У Франції для організації контролю та оцінки якості освіти спеціально створено державний орган – Комітет національної оцінки якості освіти, який проводить спеціалізовані процедури з оцінки якості освіти. Цей орган є незалежним від органів управління освітою і звітується лише перед Президентом країни. Мета організації контролю та централізованої оцінки якості освіти – надання Президенту та зацікавленим органам, у тому числі державним органам управління освітою, незалежної, повної та точної інформації про діяльність освітнього закладу.

Німецька освітня система є прикладом крайньої децентралізації оціночних процедур. Структурно система освіти Німеччини об'єднує 16 міністерств освіти в урядах земель. Традиційно контроль якості освіти здійснювався міністерствами земель, які виробили власні стандарти. Відмінною рисою Німеччини є те, що процедури оцінки якості освіти та акредитації поділені і віднесені до різних органів і різних земель. Кожна земля

(*Lander*) визначає зміст предмету, що вивчається (його програму) та зміст екзаменів, але при цьому враховуються загальні рекомендації Міністерства освіти Німеччини.

Науковий інтерес китайських дослідників представляє і система педагогічних вимірів якості освіти, визначення ступеня засвоєння знань, достатнього для переходу на наступний освітній рівень і отримання документів про відповідний рівень освіти.

Система освіти Великої Британії передбачає обов'язкову освіту хлопців і дівчат, яка закінчується у 16 років. Контроль якості засвоєння шкільної програми здійснюється через систему випускних екзаменів з восьми предметів, які проводяться у тестовій формі. Після цього молоді люди отримують документ про завершення середньої освіти – GCSE (General Certificate of Secondary Education).

У Франції для забезпечення єдиних та рівних умов проведення іспитів по країні вимоги до їх проведення і змісту затверджуються Комітетом з програм та оцінки учбових досягнень SCAA (School Curriculum and Assessment Authority), створеним при Міністерстві освіти. Під час проведення підсумкових іспитів по закінченню коледжу Міністерство освіти визначає теми, за якими оцінюється підготовка учнів, а також розклад та процедури проведення. Обов'язкова десятирічна освіта для французьких учнів закінчується отриманням диплома коледжу у 16 років, який видається за результатами тестування з трьох предметів (французька мова, математика, історія чи географія), однак у дипломі також враховуються результати навчання з усіх інших предметів.

Китайські науковці Хуан Чжичен, Чжан Пей, Лю Ланьлін дослідили, що у багатьох країнах світу оцінка учбових досягнень учнів проводиться тестовими методами, визначення учбового рейтингу та конкурсний відбір проводяться у декілька етапів.

В процесі дослідження питання оцінки якості освіти в європейських країнах, китайські компаративісти зверталися і до систем оцінки діяльності

освітніх закладів. Вони виявили, що, здебільшого, процес акредитації в Європейських країнах виконує подвійну функцію: визначає відповідність результатів навчання стандартам, а також сприяє отриманню інформації для подальшого вдосконалення процесу та результатів навчання. Просліджується тенденція все більшого переходу з кількісних показників на якісні, акцент робиться на вимір остаточних результатів діяльності освітнього закладу.

Система оцінки у Великій Британії представлена у суспільно-державній формі, оскільки процедури оцінювання проводяться державними та суспільними органами, а також академічною спільнотою системи освіти. Відмінною рисою британської системи, яка наразі активно використовується іншими країнами, є чітко окреслена відповідальність освітнього закладу не тільки у забезпеченні якісної освіти, але й у створенні та функціонуванні ефективного внутрішнього моніторингу якості освіти, наявності механізму та його гарантія у самому учбовому закладі. Відповідальність за організацію процесів оцінювання ефективності внутрішнього механізму гарантії якості несе Агентство з забезпечення якості освіти – недержавний орган, до функцій якого входять організація та проведення експертизи з якості освіти. Рішення за результатами оцінки приймає державний орган на підставі поданого звіту комісії з зовнішньої експертизи.

У Франції оцінювання проводиться на підставі самодослідження та зовнішньої експертизи, у ході яких розглядається спеціальний звіт навчального закладу, де зазначаються місія та роль закладу, статистичні данні про заклад: матеріально-технічна база, викладацький склад, фінансовий стан, контингент учнів і т.п. У результаті перевірки дається загальна оцінка освітній організації в цілому, в ряді випадків розглядається зміст освітніх програм. Використовуються експертні методи оцінювання, результати формуються на підставі самодослідження, звіту зовнішніх експертів і існуючої статистики.

Для системи освіти Німеччини характерна оцінка найбільш загальних показників функціонування навчальних закладів, без детального вивчення процесів навчання та оцінки професійних програм, обмеження детального

державного контролю. Результати перевірки використовуються для вирішення внутрішніх проблем за умови збереження конфіденційності інформації. Тільки в шістьох регіонах Німеччини створення тестових екзаменаційних робіт і перевірка результатів проводиться централізовано на рівні регіону. Специфічна і діяльність акредитаційних агентств: троє з них вузько спеціалізовані – створені для акредитації технічних, медичних програм та програм бізнесу, інші три – широко спеціалізовані на акредитацію різних напрямів і закладів у цілому. Акредитаційні агентства працюють за власними критеріями, незалежно один від одного. Певною мірою систематизацію роботи в цілому проводить Рада, яка розробляє мінімальні стандарти, загальний порядок проведення процедур, проводить моніторинг якості.

Здійснений аналіз зарубіжної практики дозволив китайським науковцям визначити специфіку національних систем оцінки якості освіти і виокремити тенденції їхнього розвитку у сучасній світовій освітній практиці. У всіх розглянутих науковцями прикладах система оцінки якості освіти у навчальних закладах передбачає оцінку практичних організаційних процесів і змісту освітніх програм під час проведення акредитації навчальних закладів.

Китайські педагоги-компаративісти Ян Тао, Сінь Тао сформуливали основні тенденції, характерні для європейської освітньої ситуації, а саме: попри децентралізацію, у більшості країн створюються структури для оцінки якості освіти, незалежні або частково незалежні від навчальних закладів і органів управління системою освіти; здебільшого системи освіти розвинутих країн прагнуть до централізації процесів управління ті оціночних процедур; практикується поєднання зовнішньої оцінки незалежними органами або комісіями та внутрішньої оцінки навчального закладу (самодослідження) для встановлення об'єктивної картини функціонування навчального закладу; останнім часом на зміну констатації стану якості освіти за результатами оціночних процесів приходять інноваційні методи довгострокового прогнозу і встановлення тенденцій у вивченні якості освіти, а результати оціночних процесів супроводжуються розгорнутою трактовкою, яка дозволяє вибирати

напрямок корекції освітнього процесу і підвищення якості освіти; майже повсюдно використовуються результати моніторингових досліджень з якості освіти на міжнародному та національному рівнях; активізувались цільові систематичні дослідження в галузі педагогічних вимірів та управління якістю освіти; оцінка якості освіти у зарубіжних країнах відкрита для представників громадських інститутів, професійних товариств та ринка праці, сприяє орієнтації на вимоги та запити сучасного суспільства.